

Eendagsexcursie naar de Bommelerwaard op 6 april 1991

Joop Kortselius & Leo Spier

Deelnemers: Simon Bakker, Leo de Borst, Joop Kortselius, Huub van Melick, Henk Siebel, Leo Spier, Koos van Vliet, Albrecht de Vries, Eddy Weeda en Raymond Willemse.

Op deze warme, zonnige voorjaarsdag was het eerste excursiedoel waarheen Eddy Weeda ons leidde de Eendenkooi te Gameren, gelegen in het Komgrondenreservaat "De Lieskampen". Deze eendenkooi is nog in bedrijf; er wordt niet commercieel gevangen, maar alleen voor ringonderzoek. We werden gastvrij met koffie ontvangen door het kooikersechtpaar John en Geeske van der Star en het kostte sommigen enige moeite om zich daarna los te maken van hun lekkere plekje in de koesterende zon.

De eendenkooi wordt omgeven door een hoog opgaand bos dat vooral uit populieren bestaat. Dichter bij de kooiplas is het bos wat lager met vnl. zwarte els, schietwilg en populieren. Langs het pad rond de kooi staan veel knotbomen tot ca 2 m hoog, vnl. schietwilg, populier, es en een enkele eik. Tussen de vangpijpen is het essen- en wilgenhakhout meestal niet hoger dan 1 m.

Langs het pad rond de kooi werd een aantal knotwilgen bekeken. Opvallend was de bijna totale afwezigheid van struik- en bladvormige lichenen. Hoewel niet zeldzaam waren hier twee aardige vondsten *Anisomeridium nyssaegenum* met peritheciën en *Chaenotheca trichialis*, nu eens niet weggemoffeld in een schorsspleet. Sommige knotwilgen waren goed met mossen begroeid, waaronder *Neckera complanata* en *Scleropodium cespitans*. Op de grond groeiden maar liefst vier *Fissidens*-soorten, alle vier kapselend: *Fissidens bryoides*, *F. exilis*, *F. incurvus* en *F. taxifolius*. *Aulacomnium androgynum* werd o.a. op een kleiwalletje aangetroffen.

Het volgende excursiedoel was de Boezem van Brakel. Allereerst werd langs de westelijke dijk van de Bommelerwaard een bunker van net

voor de tweede wereldoorlog bekeken. De gewone mossen en lichenen op beton kwamen er voor; onder de lichenen voerde *Aspicilia calcarea* de boventoon.

Het basalt van deze dijk, die na het sluiten van het Haringvliet in 1963 geen dienst meer doet, is grotendeels verwijderd en vermoedelijk elders gebruikt. Toch vonden we nog een plekje waar *Verrucaria praetermissa* werd gevonden, een soort die regelmatig onder water zou moeten staan.

Hierna werd daar het fort bekeken dat eind vorige eeuw werd afgebouwd ter verdediging van de Hollandse waterlinie. Het maakt deel uit van een serie forten, die sinds de Franse tijd vanaf Naarden tot aan Heusden in Brabant zijn opgetrokken. Hier betrof het de gewone stikstofminnende lichenen. Van de mossen zijn *Weissia longifolia* en *Fissidens exilis* het vermelden waard.

Tenslotte liepen enkele bryologen de dijk wat verder af en keken vooral in de drassige boezemlandjes langs de dijk, zonder evenwel veel spectaculaires te ontdekken. Op 25-11-1984 werd hier door Ad Bouman, Gerard Dirkse en Hans Rutjes nog *Ricciocarpos natans* en *Tortula calcicolens* verzameld.

Legenda bij de soortenlijst:

- 1 Eendenkooi, Achterbroek, Gameren. Km-blok 45.11.31
 - 2 Bunker bij Boezem van Brakel. Km-blok 44.17.13
 - 3 Fort bij Boezem van Brakel. Km-blok 44.17.13
 - 4 Boezem van Brakel. Lichenen: dijk. Km-blok 44.17.13
Mossen: dijk, sloot en drassig boezemland. Km-blok 44.17.13
- ! met kapsels
B herbarium Ad Bouman
K herbarium Joop Kortselius
M herbarium Huub van Melick
S herbarium Leo Spier

Substraatcodes lichenen:

b: beton	h: hout
ba: baksteen	p: Populus
c: kalkhoudend
gesteente	q: Quercus
ep: epilittisch	s: Salix

Soortenlijst

Mossen

Amblystegium riparium !	1	Pellia epiphylla	4
Amblystegium serpens !	1, 2	Phascum cuspidatum	3M
Atrichum undulatum	1	Physcomitrium pyriforme !	1
Aulacomnium androgynum	1K	Plagiomnium affine	4
Barbula convoluta	1, 3	Plagiomnium cuspidatum	1M
Barbula unguiculata	3	Plagiomnium ellipticum	4M
Brachythecium albicans	3	Plagiomnium undulatum	1, 4M
Brachythecium populeum	2M	Plagiothecium denticulatum	1
Brachythecium rutabulum	1, 4	Plagiothecium nemorale	1
Brachythecium salebrosum	1K	Pottia truncata var. truncata !	3
Bryum argenteum	3	Pseudoscleropodium purum	4
Bryum bicolor	3	Radula complanata	1M
Bryum capillare !	1, 3	Rhynchostegium confertum !	1K, 2
Bryum pseudotriquetrum	4M	Rhynchostegium murale	2
Calliergonella cuspidata !	4K	Rhytidiadelphus squarrosus	4
Cirriphyllum piliferum	1, 4M	Ricciocarpos natans	4B (1984)
Climacium dendroides	4M	Schistidium apocarpum !	1, 2M
Dicranella heteromalla	1	Scleropodium cespitosum	1K, 2M
Dicranoweisia cirrata !	1	Tortula calcicolens	4B (1984)
Drepanocladus aduncus	4M	Tortula muralis !	1, 2
Eurhynchium hians	1M, 3M	Ulota bruchii !	1K
Eurhynchium praelongum	1, 3	Weissia longifolia !	3KM
Fissidens bryoides !	1K	Zygodon viridissimus	
Fissidens exilis !	1KM, 3M	var. viridissimus	1KM
Fissidens incurvus !	1KM		
Fissidens taxifolius !	1KM, 3M		
Funaria hygrometrica !	1		
Grimmia pulvinata !	1, 2		
Homalothecium sericeum	1M, 2		
Hypnum cupressiforme !	1, 2		
Isothecium alopecuroides	1		
Lophocolea bidentata	4M		
Lophocolea heterophylla	1, 4		
Mnium hornum	1, 4		
Neckera complanata	1K		
Orthodontium lineare !	1		
Orthotrichum affine !	1K		
Orthotrichum anomalum !	2M		
Orthotrichum diaphanum !	1, 2		

Lichenen

Anisomeridium nyssaegenum	1s S	Lecidella scabra	3ep S
Aspicilia calcarea	2b S	Lecidella stigmatea	3ba S
Buellia punctata	1s S	Lepraria incana	1qs
Calicium viride	1s S	Micarea prasina	1s S
Caloplaca citrina	2b	Opegrapha vermicellifera	1s S
Caloplaca decipiens	3ep	Phaeophyscia nigricans	2b
Caloplaca holocarpa	2b	Phaeophyscia orbicularis	3ba
Caloplaca teicholyta	3ep S	Phlyctis argena	1s S
Catillaria chalybeia	2ep S	Physcia caesia	3ep S
Candelariella vitellina	3ba	Physcia tenella	1, 3ba s
Chaenotheca ferruginea	1q	Physconia grisea	3ep S
Chaenotheca trichialis	1s S	Rinodina exigua	2b, 3ba S
Cladonia merochlorophaea		Schismatomma decolorans	1q
var. merochlorophaea	1s S	Tephromela atra	2b S
Diploicia canescens	1s	Verrucaria calciseda	4c S
Evernia prunastri	1p S	Verrucaria glaucina	2b
Lecanora albescens	2c	Verrucaria muralis	2, 3b ep
Lecanora campestris	2b	Verrucaria nigrescens	2ba
Lecanora dispersa	2b	Verrucaria praetermissa	4c
Lecanora expallens	1s	Xanthoria calcicola	3ba
Lecanora saligna	3h		

Oude nummers van Buxbaumia

De goede ontvangst van de Index op Buxbaumiella 1-25 geeft aanleiding tot het volgende bericht.

De Index op Buxbaumia 1-23 is nog steeds uit voorraad leverbaar. Dit geldt ook voor een aantal nummers van Buxbaumia. Tot nu toe was het mogelijk oude Buxbaumia's te bestellen "zo lang de voorraad strekt". Maar van de oudere nummers was de voorraad al lang uitgeput. Van de uitverkochte nummers wordt momenteel de voorraad aangevuld d.m.v. fotokopieën. In de 23 jaargangen van Buxbaumia zijn in totaal 50 nummers verschenen.

Zie de binnenzijde van de omslag voor de prijzen en de wijze van bestellen.